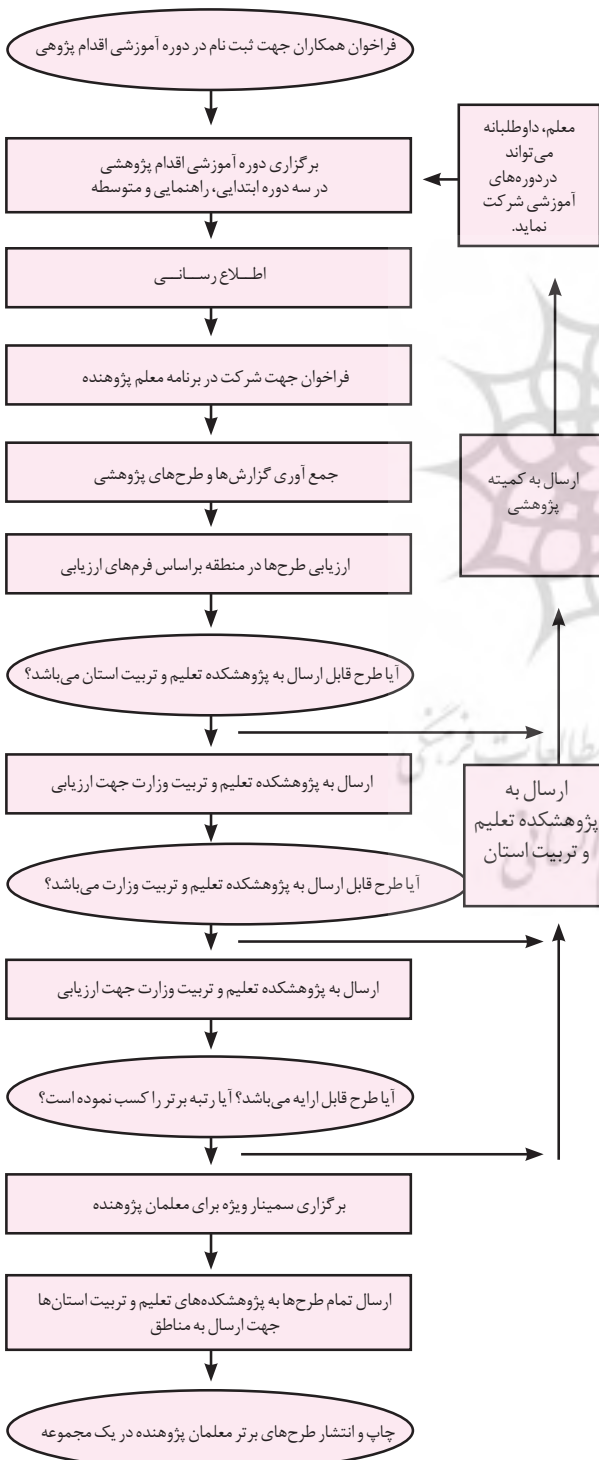

برنامه معلم پژوهنده با روش ارتقای فرآیند^۱ FOCUS-PDCA

رسول علی اصغرزاده - کارشناس ارشد مدیریت آموزشی، آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی، مرند

مرحله دو: با کمک اعضای کمیته‌های پژوهشی بهترین تیم را برای اجرای «روش ارتقای فرآیند» می‌توان سازماندهی نمود. این اعضا به طور مشخص می‌توانند در ارزیابی طرح‌ها، اولویت بندی موارد ارتقا و انتخاب معیارها برای ارتقای قسمتی از فرآیند مؤثر باشند.

مرحله سه: در این مرحله با «نمودار جریان فرآیند» روشن می‌شود که فرآیند برنامه معلم پژوهنده چگونه عمل می‌کند.
(نگاه کنید به نمودار ۳)

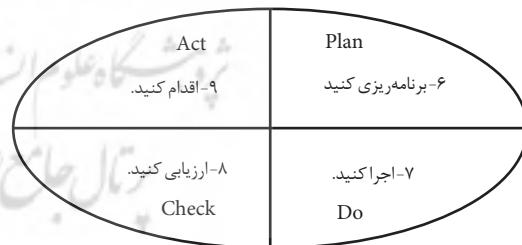
برنامه معلم پژوهنده با هدف بهسازی آموزش و پرورش، به مدد خود معلمان و پژوهش‌های عملی آنان از سوی پژوهشکده تعلیم و تربیت و با همکاری شوراهای تحقیقات استان‌ها و کمیته‌های پژوهشی مناطق برگزار می‌گردد. در مرحله برگزاری ششمین برنامه معلم پژوهنده شاهد دست‌اوردها و کاستی‌هایی در این برنامه هستیم. با برگزاری سمینار، نشر خبرنامه و مقاله، برگزاری مسابقه و دوره‌های آموزشی گام‌هایی برای آگاهی معلمان و دست‌اندرکاران آموزش و پرورش از روش اقدام پژوهی در جهت شناخت و گسترش برنامه معلم پژوهنده برداشته شده است. اما کاستی‌هایی در کمیت و کیفیت این برنامه مشاهده می‌گردد. چرا که هنوز اکثریت معلمان در این برنامه کارآمد حضور فعال ندارند؟ نسبت شرکت‌کنندگان در این برنامه به کل معلمان، قابل قبول نیست. به نظر می‌رسد فرآیند اقدام پژوهی عملاً "به طور علمی مدیریت نمی‌گردد.

لذا در این مقاله یک تجربه علمی موفق را بیان نموده‌ایم. چون روش علمی از خود دانش مهم‌تر می‌باشد در این تجربه علمی نیز ما به روش مدیریت اقدام پژوهی در جهت ارتقای کیفیت طرح‌های پژوهشی برنامه معلم پژوهنده تأکید داریم.

روش ارتقای فرآیند^۲ FOCUS-PDCA

روش ارتقای فرآیند را «استراتژی یا مدل ارتقای فرآیند» نیز می‌نامند. این روش از مراحل تشکیل یافته است که به اختصار به آن FOCUS-PDCA گویند.

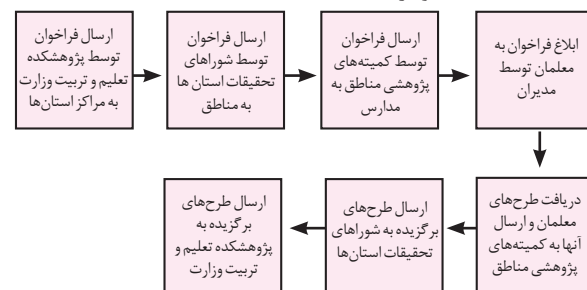
۱- فرآیندی را برای ارتقا پیدا کنید.	Find
۲- در صورت لزوم، تیمی که فرآیند را می‌شناسد، سازماندهی کنید.	Organize
۳- روشن کنید فرآیند چگونه عمل می‌کند؟	Clarify
۴- علل تغییرات عملکرد فرآیند را درک کنید.	Understand
۵- قسمتی از فرآیند را که نیاز به ارتقا دارد انتخاب کنید.	Select

نمودار ۱- روش و استراتژی ارتقای فرآیند FOCUS-PDCA
(اقتباس از فقهی فرهمند، ۱۳۸۰)

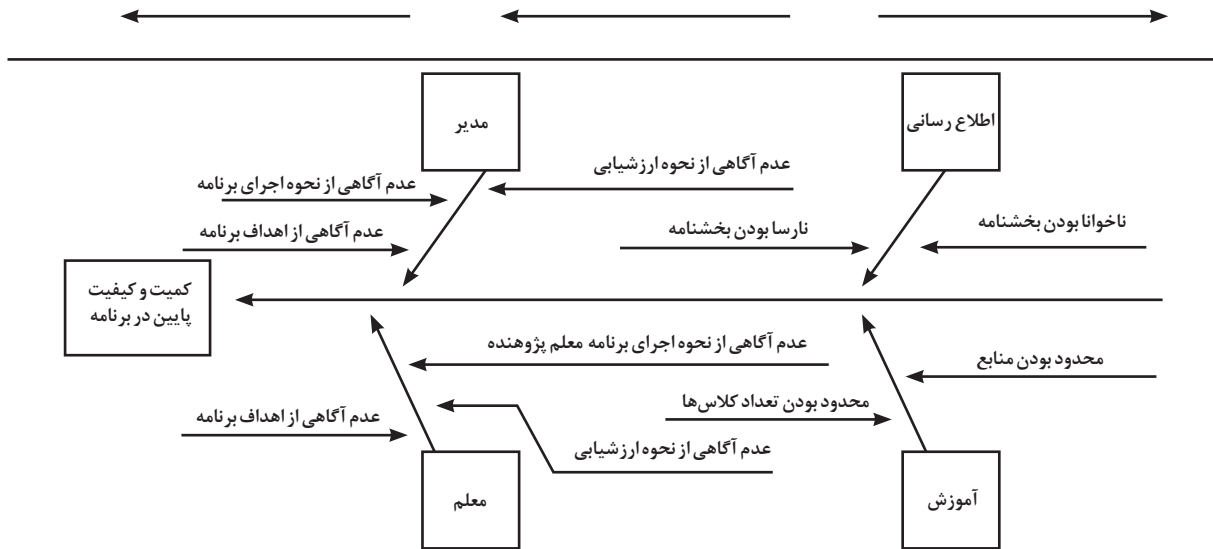
برنامه معلم پژوهنده براساس ۹ مرحله «روش ارتقای فرآیند»:

مرحله نخست: برنامه معلم پژوهنده، فرآیندی پویا و مستمر در آموزش و پرورش می‌باشد، ولی نمودار قالبی این فرآیند در شرایط فعلی به شرح زیر است. (نگاه کنید به نمودار ۲)

نمودار ۲- نمودار قالبی فرآیند برنامه معلم پژوهنده

مرحله چهار: ترسیم نمودار ۴- نمودار علت و معلول برنامه معلم پژوهنده

مرحله پنج: جدول ۱- جدول اولویت بندی و انتخاب

درجه اولویت موارد ارتقا	معیارهای انتخاب		موارد ارتقا
	امکان پذیر بودن تغییر	درجه اهمیت	
۱	+++++	+++++	برگزاری دوره‌های آموزشی با کیفیت بالا
۲	+++++	+++++	ارسال اهداف، نحوه ارزیابی و اجرای برنامه معلم پژوهنده
۴	-----	+++++	ارسال نمونه‌هایی از طرح‌های برگزیده سال‌های قبلی به مدارس
۵	-----	+++++	بحث و تبادل نظر درباره برنامه معلم پژوهنده در شورای معلمان و شورای مدارس با شرکت اولیا و مربیان مدارس
۳	+++++	+++++	سخنرانی در جلسات مدیران درباره اهداف، نحوه ارزیابی اجرای برنامه معلم پژوهنده
۶	-----	-----	برگزاری سمینار ویژه برای معلمان پژوهنده و تجلیل از معلمان برگزیده
۷	-----	-----	ارسال چکیده نتایج سمینار به صورت کتاب و فیلم به مدارس
۸	-----	-----	توجه به خوانا و رسا بودن بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های اداری درباره برنامه معلم پژوهنده

مرحله شش و هفت: براساس برنامه زیر اجرا نمودیم:

عنوان: ارتقای کمیت و کیفیت طرح‌های پژوهشی برنامه معلم پژوهنده			
ردیف	چه چیزی؟	توسط چه کسی؟	شروع و خاتمه کجا؟
۱	برگزاری دوره‌های آموزشی با کیفیت بالا	کمیته پژوهشی	تابستان در مرحله اول دوره ابتدایی
۲	ارسال اهداف، نحوه ارزیابی و اجرای برنامه معلم پژوهنده	کمیته پژوهشی	از مهر تا اردیبهشت کلیه مدارس
۳	سخنرانی در جلسات مدیران درباره اهداف، نحوه ارزیابی و اجرای برنامه معلم پژوهنده	اعضای کمیته پژوهشی، مدرسان دوره‌های آموزشی اقدام پژوهی، متخصصان و معلمان که دوره‌های آموزشی را با موفقیت گذرانیده‌اند.	در هفته پژوهش کلیه مدارس
۴	ارسال نمونه‌هایی از طرح‌های برگزیده سال‌های قبل	کمیته پژوهشی	از مهر تا اردیبهشت کلیه مدارس
۵	بحث و تبادل نظر درباره معلم پژوهنده در شورای مدارس با شرکت اولیا و مربیان	مسئول، اعضای کمیته پژوهشی، مدرسان دوره‌های آموزشی اقدام پژوهی، متخصصان و معلمان که دوره‌های آموزشی را با موفقیت گذرانیده‌اند.	در هفته پژوهش کلیه مدارس
۶	برگزاری سمینار ویژه برای معلمان پژوهنده و تجلیل از معلمان برگزیده	کمیته پژوهشی با نظارت پژوهشکده تعلیم و تربیت	در اسفندماه شهرستان مرند
۷	ارسال چکیده نتایج سمینار به صورت کتاب و فیلم به مدارس	کمیته پژوهشی	از مهر تا اردیبهشت ماه کلیه مدارس
۸	توجه به خوانا و رسا بودن بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های اداری	کمیته پژوهشی	در طول سال تحصیلی کلیه مدارس

جدول ۲- برنامه اجرایی برای ارتقای طرح‌های برنامه معلم پژوهنده